
MILJØMINISTERIET

Departementet

Den 27. oktober 2005

Aftale om handlingsplan for en styrket kemikalieindsats 2006-09

Regeringen og Folketingets partier er enige om, at indsatsen over for farlige kemikalier skal styrkes for at øge beskyttelsen af mennesker og miljø. Derfor iværksættes nu en handlingsplan for en styrket kemikalieindsats 2006-2009, hvormed både kontrollen med reglerne og den forebyggende indsats på kemikalieområdet styrkes markant.

Med handlingsplanen styrkes indsatsen på udvalgte områder, mens den nuværende indsats på kemikalieområdet vil blive videreført på et uændret niveau.

Der afsættes således med handlingsplanen yderligere 4,2 mio. kr. årligt til øget kontrol og tilsyn med kemiske stoffer og produkter; 3,2 mio. kr. til større fokus på produkter og forbrugere; 2,3 mio. kr. til bedre kommunikation med virksomhederne; 1,3 mio. kr. til styrket indsats mod import af ulovlige bekæmpelsesmidler; 3,5 mio. kr. til videreførsel og styrkelse af Informationscenter for Miljø og Sundhed; og 1,0 mio. kr. til en særskilt pulje om forbrugerinformation. Der afsættes dermed 15,5 mio. kr. årligt eller i alt 62,0 mio. kr. i perioden 2006 - 2009 til at gennemføre initiativerne i handlingsplanen.

Parterne er enige om, at handlingsplanen udgør et godt grundlag for en styrket kemikalieindsats i perioden 2006 – 2009. Der kommer mere kontrol med at reglerne overholdes, kommunikationen med virksomhederne målrettes, og der kommer en bedre oversigt over reglerne, så det bliver lettere for virksomheder og andre at overholde dem. Kontrollen med pesticider skærpes, og der vil blive sikret en hurtigere vurdering af nye midler til landbrug, gartneri og frugtavl. Der kommer større fokus på produkter til forbrugere, og det sikres, at viden om kemikalier i forbrugerprodukter udnyttes bedre – både ved reguleringsarbejdet i EU og i det nordiske samarbejde. Regulering af kemikalier sker først og fremmest i EU.

Konkret indebærer handlingsplanen blandt andet, at antallet af kontrolbesøg i landbrug, gartnerier og frugtplantager øges fra 120 i 2004 til 600 i 2007, at der gennemføres yderligere 12 tilsynskampanjer over de næste fire år, at overholdelse af alle nye bekendtgørelser med hjemmel i kemikalielovgivningen kontrolleres inden for to år, at der gennemføres flere kontrolanalyser på laboratorier, og at antallet af pesticider, vurderet efter de nyeste vurderingsprincipper og den nyeste viden, øges med fire stoffer om året - i dag godkendes ca. fem stoffer årligt.

Der skal være et rimeligt forhold mellem en overtrædelse og den sanktion, der følger. Regeringen vil iværksætte en undersøgelse af bødeniveauerne på kemikalieområdet med henblik på en nærmere vurdering af dette, herunder muligheden for progressivt stigende bødeniveauer.

En bedre efterlevelse af kemikalireglerne kan ikke alene ske ved øget kontrol og tilsyn. Der er også behov for at styrke den forebyggende indsats. Handlingsplanen indeholder en række initiativer, som styrker den forebyggende indsats.

Informationsaktiviteter

Handlingsplanen indeholder en række nye initiativer, der har til formål at opprioritere informationsindsatsen i forhold til virksomheder, som fremstiller, forhandler eller anvender kemikalier. En række af disse initiativer retter sig også mod forbrugere og myndigheder. Der afsættes med handlingsplanen årligt ca. 2,3 mio. kr. til informationsaktiviteter ud over den betydelige informationsindsats, der allerede gennemføres på kemikalieområdet.

Aftalens parter er enige i behovet for at forbedre kommunikationen med virksomheder, men ønsker derudover at styrke informationsindsatsen i forhold til forbrugerne yderligere. Parterne lægger vægt på, at forbrugerne får korrekt og præcis vejledning og dermed mulighed for at foretage bevidste og informerede valg i hverdagen til gavn for såvel sundhed som miljø.

Derfor er det besluttet at videreføre Informationscentret for Miljø & Sundhed (IMS), som blev oprettet i 2003 med finansiering til og med 2005. Der er i 2005 gennemført en evaluering af IMS, og på baggrund heraf er parterne enige om, at der samtidigt er behov for at styrke centrets faglige kompetence og fokusere indsatsen på forbrugerinformation fremfor mere dialogbaserede aktiviteter.

På den baggrund afsættes årligt 3,5 mio. kr. til en fortsættelse og styrkelse af IMS's aktiviteter. Det vurderes, at de øgede midler og fokuseringen af centrets aktiviteter vil medføre en markant forbedring af forbrugernes adgang til let tilgængelig og handlingsorienteret information om sammenhængen mellem miljø og sundhed.

Der er tidligere udarbejdet målrettet information til daginstitutioner ("Kemi i børns hverdag") og fritidshjem og skolefritidsordninger ("Kemi med omtanke"), og der er udarbejdet en pjece i samarbejde med Fødevarestyrelsen og Sundhedsstyrelsen om hormonforstyrrende stoffer, som er udleveret via læger, apoteker og sundhedsplejersker. Parterne ønsker at styrke denne form for information rettet mod særlige målgrupper.

Derfor afsættes en særlig pulje på 1,0 mio. kr. årligt til forbrugerrettet information. I 2006 vil der over puljen blive finansieret udarbejdelse af informationsmateriale målrettet gravide og ammende kvinder om kosmetik, børneprodukter og legetøj med fokus på blandt andet hormonforstyrrende stoffer.

Substitution

Med handlingsplanen iværksættes mere målrettet kommunikation med virksomhederne om regler og viden om kemikalier. Den nye videnbank, som er offentlig tilgængelig, vil i det omfang, det er muligt, indarbejde viden om substitutionsmuligheder. Miljøstyrelsen vil rådgive virksomhederne om substitutionsmuligheder på baggrund af de oplysninger, der findes på listen over uønskede stoffer, samt erfaringer fra gennemførte projekter om substitution. Der er allerede gennemført en række projekter, der skal hjælpe virksomhederne med at substituere stoffer på listen over uønskede stoffer.

Frem til og med 2007 er der under Virksomhedsordningen afsat 22 mio. kr. til at hjælpe virksomhederne med forberedelse til REACH og til støtte for projekter, der har til formål at fremme substitution. Derudover medfører de gennemførte projekter til kortlægning af forbrugerprodukter i flere tilfælde, at virksomheder substituerer til mindre skadelige stoffer.

Afgifter anvendes i dag i et vist omfang til at fremme virksomheders og forbrugeres brug af mindre skadelige kemikalier. I 2000 udarbejdede Skatteministeriet, Miljø- og Energiministeriet samt Finansministeriet en rapport om kemikalieafgifter. Rapporten signalerede, at en afgift på kemikalier ikke kan være generel, men at det skal vurderes for hvert enkelt stof, om en afgift er det rette virkemiddel. Miljøstyrelsen er sammen med Told- og Skat i øjeblikket ved at vurdere, om afgiften på phthalater kan omlægges, så afgiftens størrelse gradueres indbyrdes efter phthalaternes farlighed.

Miljømærker er en nem og effektiv måde for forbrugerne at tage hensyn til miljøet i det daglige. Parterne noterer sig, at miljøministeren har sendt et lovforslag om en mere smidig dansk miljømærkeadministration i høring. Loven forventes at føre til flere miljømærkelicenser og en øget omsætning af miljømærkede produkter og dermed en mindre miljøbelastning fra produktion og forbrug.

Endelig vil miljøministeren i efteråret 2005 iværksætte en kampagne under overskriften "Grønt Ansvar". Målet er at tilskynde borgerne og de offentlige indkøbere til i højere grad at tage hensyn til miljøet i deres dagligdag - f.eks. ved at købe miljømærkede varer. Miljøministeriet forventer ved udgangen af 2005 at afslutte en undersøgelse af mulighederne for offentlig grønne indkøb af udvalgte produkter, herunder kemikalier. Når undersøgelsens resultater foreligger, inviteres aftalens parter til en drøftelse.

Videncentre

For at bidrage til udveksling af information, yde rådgivning og fremme udvikling af alternativer er der etableret en række videncentre.

Der er i 2001 etableret et Videncenter for Allergi, som bidrager med værdifuld viden om allergifremkaldende stoffer i forbrugerprodukter.

I oktober 2005 åbnede Videncenter for HFC-fri køling, som skal sprede viden om HFC-fri kølesystemer til installatører, konsulenter, entreprenører m.fl. Videncentret er del af en samlet pakke, hvor det offentlige understøtter udviklingen af miljømæssigt bedre alternativer, der kan substituere HFC.

Den 1. januar 2006 åbner Videncenter for duft- og kemikalieoverfølsomhed (MCS). Formålet er at få mere viden om MCS og undersøge mulighederne for forebyggelse af MCS for at hjælpe de personer, som reagerer særligt følsomt overfor dufte og kemikalier i luften. Centret skal yde rådgivning til sundhedspersonale, myndigheder og enkeltpersoner.

Hormonforstyrrende stoffer

Der er igangsat og afsat midler til en lang række aktiviteter og undersøgelser vedrørende hormonforstyrrende stoffer. Der er afsat 3 mio. kr. årligt til og med 2008 til at styrke det videnskabelige grundlag for arbejdet med hormonforstyrrende stoffer. Midlerne er prioriteret til udvikling af testmetoder og til at formidle ny viden. Miljøstyrelsen afholder to årlige netværksmøder mellem forskergrupper i Danmark.

Overvågningsprogrammet af sædkvaliteten hos unge mænd videreføres inden for en årlig ramme på 1,5 mio. kr. tilvejebragt af Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Derudover planlægges flere nationale workshops om hormonforstyrrende stoffer for alle danske interessenter. Den første afholdes i 2006, og i slutningen af 2006 er planlagt en international forskerworkshop, hvor den nyeste viden om hormonforstyrrende stoffer præsenteres.

Parterne har aftalt, at der herefter gøres status for arbejdet, og at parterne i den forbindelse vurderer, hvordan der kan sikres en bedre formidling og koordination af viden om hormonforstyrrende stoffer.

QSAR

Danmark er internationalt førende i udviklingen og anvendelsen af computermodeller (QSAR) til at vurdere farligheden af de kemikalier, som vi ikke ved tilstrækkeligt om i dag. Der er imidlertid fortsat behov for at udvikle modellerne og dokumentere, at modellerne kan forudsige kemikaliers farlighed tilstrækkeligt præcist. Dette er en forudsætning for, at modellerne kan finde bred accept og anvendelse internationalt.

REACH ventes at medføre, at et stort antal kemikalier skal vurderes, og her vil modellerne være særdeles velegnede. Det er derfor vigtigt, at QSAR-modellerne er klar til praktisk anvendelse, når disse kemikalier skal vurderes. Modellerne forventes at kunne reducere behovet for at gennemføre dyreforsøg.

For at fremme udbredelsen af modellerne vil der blive afsat yderligere 1 årsværk frem til og med 2007 (finansieret over Virksomhedsordningen) til videreudvikling af QSAR-modeller.

Evaluering

Der er med handlingsplanen taget væsentlige skridt til at forberede virksomhederne på de krav, som må forventes som følge af REACH - EU's nye kemikaliregulering. Parterne finder, at det uanset udfaldet af forhandlingerne om REACH vil være hensigtsmæssigt at iværksætte de yderligere aktiviteter, der indgår i handlingsplanen.

Det er aftalt, at aftaleparterne – når resultatet af REACH-forhandlingerne foreligger – mødes for at vurdere, om der er behov for yderligere initiativer og omprioritering af kemikalieindsatsen inden for handlingsplanens rammer.

Det er samtidig aftalt, at parterne mødes årligt i planperioden for at gøre status over aftalen samt at drøfte udmøntningen af den særlige pulje på 1,0 mio. kr. årligt til information rettet mod forbrugerne.

Til gennemførelsen af ovenstående initiativer afsættes følgende ressourcer:

Initiativer	Mio. kr. årligt 2006-09
Initiativer under handlingsplanen	
• Øget kontrol og tilsyn	4,2
• Regulering af kemikalier i forbrugerprodukter	3,2
• Mere information og målrettet rådgivning af virksomhederne	2,3
• Styrket indsats mod import af ulovlige bekæmpelsesmidler	1,3
Informationscentret for Miljø & Sundhed (IMS)	3,5*
Særpulje til forbrugerinformation	1,0
I alt	15,5

For så vidt angår 2006 er 2,6 mio. kr. heraf finansieret over Miljøministeriets konto 23.23.11.10 (Renere produkter).

Udgifterne til aftalens initiativer afholdes i 2006 fra reserven under Miljøministeriet, §23.11.79.85 "Me-re natur og bedre miljø", og i 2007 – 2009 fra § 35.11.03.40 "Reserve til højt prioriterede områder". Udmøntningen heraf vil ske gennem ændringsforslag til finanslovsforslaget for 2006.